

обусловлены реализацией правовых норм о прокурорском самоуправлении, путем внесения законодателем соответствующих изменений и дополнений в Закон Украины «О прокуратуре».

Ключевые слова: *прокурорское самоуправление, формы, Всеукраинская конференция работников прокуратуры, Совет прокуроров Украины, закон.*

Bezkrivnyi E.A. The purpose of prosecutorial self government in the light of European legislation

The article analyzes the provision of a legislative framework for prosecutorial self government in European countries and in the Law of Ukraine "On Prosecution".

The study conducted shows that the laws of certain European countries establish specific forms of prosecutorial self-government with a clear definition of their functions. In some other countries such prosecutorial self-governing bodies are absent in the current legislation, but there are signs of independent collective resolution of issues concerning the internal operation of the public prosecutor's office by prosecutors. Thus, one of the most important functions of the prosecutorial self-government is to ensure the independence of prosecutors in their activities.

Unlike EU states legislation, the Law of Ukraine "On Public Prosecutor's Office" on October 14, 2014 invests the prosecutorial self-government with the broad scope of powers. It appears that the prosecutorial self-governing bodies will operate as the part of the public prosecution service of Ukraine and their task will be to promote the efficiency of the prosecutorial activity without interference in the performance by the public prosecution service of its functions.

According to the Law of Ukraine "On Public Prosecutor's Office" the scope of issues that fall within the competence Council of Prosecutors of Ukraine is not complete, that may adversely affect the efficiency of this prosecutorial self-governing body's operation. The Law does not set forth the clear limits of activity of this body, while giving it broad powers in the administration and prosecution system. These can cause conflicts and make it impossible for the public prosecutor appointed to the administrative position to manage the public prosecutor's office

The lawmaker has set in law the binding character of decisions of the conference for any prosecutor, without specifying and clear disclosure of the above term. That is perceived as interference in prosecutor's activities, which is unacceptable.

It is necessary to amend the Law of Ukraine "On Public Prosecutor's Office" by adding the provision that will set forth the right to appeal to the Council of Prosecutors of Ukraine with the message about the threat to the independence of prosecutors to anyone who is aware of these facts. Moreover, it is advisable to anchor the mechanism of checking by Council on the appeals of prosecutors and other reports about threats to their independence and on the appeals of citizens about improper performance of the prosecutor who holds an administrative position of his or her duties.

Key words: *prosecutorial self-government, All-Ukrainian conference of prosecutors, Council of Prosecutors of Ukraine, the independence of prosecutors.*

УДК 343.432

*М. К. Гнетнев,
І. В. Сингаївська*

**ПРО КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ КВАЛІФІКАЦІЇ
ЗЛОЧИНІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТАТТЯМИ 146 І
147 КК УКРАЇНИ**

У статті визначено аспекти відмежування незаконного позбавлення волі від викрадення людини, захоплення заручників, особливості кваліфікації у разі застосування фізичного насилля з нанесенням тілесних ушкоджень; торгівлі людьми, поєднаної з примусовим утриманням особи; захоплення заручників, а також питання розмежування з піратством, особливості кваліфікації протидії законній господарській діяльності як умови звільнення заручника.

Дослідження є спробою визначити особливості кваліфікації незаконного позбавлення волі та викрадення людини, пов'язаних із суміжними злочинами, що водночас є запрошенням до дискусії науковців та практиків із метою формулювання можливих рекомендацій та положень, роз'яснень спеціалізованого суду щодо цієї категорії проваджень.

Ключові слова: *незаконне позбавлення волі, викрадення людини, захоплення заручників, торгівля людьми, особливості кваліфікації злочинів.*

Постановка проблеми. Актуалізація питання кваліфікації злочинів, передбачених статтями 146 та 147 КК України, зумовлена потребами правозастосовчої практики через стрімке зростання кількості незаконного позбавлення волі та викрадення людини й необхідності додаткових роз'яснень спірних питань кваліфікації. Для порівняння, у Єдиному звіті про кримінальні правопорушення було обліковано за 2013 р. за ст. 146 КК – 267 злочинів, за 2015 р. цей показник стрімко зріс і було зареєстровано – 807 злочинів, 2016 р. за ст.146 обліковано 536 злочинів [1], що вдвічі перевищує показник за 2013 р.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід констатувати, що тема має ґрунтовні напрацювання, ми б хотіли звернути увагу на роботи таких вчених як: М.О. Акімов, Н.В. Бойко, О.О. Володіна, А.С. Політова, Є.Б. Тітов, які на рівні дисертаційних досліджень вивчали проблеми, пов'язані з незаконним позбавленням волі, викраденням людини, захопленням заручників.

Формування цілей. Мета статті: розкрити ключові питання кваліфікації злочинів, передбачених статтями 146 і 147 КК України, саме з урахуванням проаналізованих матеріалів судово-слідчої практики та акцентувати увагу на спірних та складних моментах кваліфікації.

Виклад основного матеріалу. Суспільна небезпечність злочинів, передбачених ст. 146 та 147 КК, полягає в тому, що зазначені діяння посягають саме на гарантовану Конституцією України можливість реалізації свободи та особистої недоторканності, права на невтручання в особисте життя людини, свободу пересування і право на вільний вибір місця проживання та перебування.

Зосередимо увагу саме на питаннях кваліфікації. Оскільки, у ч. 1 ст. 146 КК міститься два основні склади злочину – незаконне позбавлення волі та викрадення людини, вважаємо доцільним зазначити про їх відмежування.

Основним критерієм відмежування незаконного позбавлення волі людини та викрадення людини є особливості об'єктивної сторони злочинів: при незаконному позбавленні волі людини – утримання шляхом насильницької ізоляції особи всупереч її волі в тому місці, де вона

знаходиться, чи там, куди вона прибула добровільно, а при викраденні людини – сукупність дій, пов'язаних не тільки з позбавленням потерпілого свободи, а незаконним переміщенням з того місця, де він знаходився, до іншого, із подальшим утриманням викраденої особи [2, с. 205].

Отже, *незаконне позбавлення волі* – це дії чи бездіяльність, якими людина проти її волі утримується в певному місці, яке вона не має змоги вільно залишити. *Викрадення людини* – це умисне протиправне заволодіння людиною будь-яким способом (таємним, відкритим, шляхом обману або зловживання довірою тощо), поєднане з переміщенням її з місця перебування. Викрадення людини = 1) заволодіння (в тому числі і захоплення) людини, вчиненого будь-яким способом + 2) переміщення (віддалення) потерпілого з місця його постійного або тимчасового перебування, ± 3) можливе подальше протиправне тримання особи всупереч її волі і бажанню.

З аналізу вивченої судової практики зазначимо, що наявні помилки щодо відмежування незаконного позбавлення волі та викрадення людини. Навіть зустрічаються кримінальні провадження, у яких відмежування не здійснюється, і обидва діяння інкримінуються особі одночасно. Так, Корабельний районний суд м. Миколаєва, оцінюючи досліджені докази у їх сукупності, прийшов до переконання про винуватість гр. Т у *незаконному позбавленні волі та викраденні людини*, що супроводжувалося заподіянням потерпілому фізичних страждань, кваліфікувавши відповідні дії за ч. 2 ст. 146 КК України. У фабулі справи зазначається: обвинувачений гр. Т з метою незаконного викрадення потерпілого гр. Д та позбавлення його волі на власному автомобілі прибув до помешкання потерпілого гр. Д з умислом, із застосуванням насилля, яке виразилося в нанесенні удару в обличчя потерпілого, силою примусив потерпілого сісти до автомобілю, чим *незаконно позбавив його волі*. Продовжуючи реалізовувати свій злочинний намір, привіз зі встановленою особою до свого домоволодіння, де, подавляючи волю потерпілого шляхом спричинення фізичного болю, помістив гр. Д до приміщення гаражу, переобладнаного на приміщення для забою тварин. При цьому вказані дії супроводжувались спричиненням потерпілому фізичних страждань, які виразилися у прив'язуванні його за допомогою металевого ланцюга з нависними замками до металевого швелера, нанесенні ударів дерев'яною палицею та гумовим шлангом по тілу та голові, а також утриманні його в закритому приміщенні, що не давало потерпілому орієнтуватися у просторі та часі, обмежило його у прийомі їжі, води, а також у справлянні природних потреб [3]. Отже, суд мав би кваліфікувати дії винного як *викрадення людини*, що полягають у захопленні потерпілого, переміщення проти його волі в інше місце зі спричиненням фізичних страждань та подальшим утриманням.

Особливість об'єктивної сторони захоплення заручників полягає в тому, що ця дія завжди вчиняється з метою спонукання юридичних чи фізичних осіб вчинити або утриматися від вчинення будь-якої дії як умови звільнення заручника. При цьому неважливо, хто буде виконувати ці вимоги. При

викраденні ж вимоги спрямовані до конкретних осіб – родичів викраденого (осіб, що їх замінюють) або до самого викраденого, чи викрадення вчиняється без пред'явлення будь-яких вимог (наприклад, при викраденні малолітнього з метою його виховання) [4, с. 87].

При захопленні заручників, так і при викраденні людини, діяння може бути вчинено як таємно, так і відкрито, але факт тримання при захопленні заручників має відкритий характер. Місцезнаходження заручників, як правило, не приховується від правоохоронних органів, більш того, їх тримання часто поєднане з погрозою їхньому життю чи здоров'ю і, навіть, демонстрацією такої погрози. При викраденні ж факт тримання відомий тільки родичам чи іншим особам, на яких розрахований вплив самого факту викрадення, а місце тримання невідоме нікому, ретельно приховується [4, с. 88]. Також, наприклад, А.С. Політова крім того зазначає, що при викраденні людини місцезнаходження та факт пред'явлення до її близьких певних вимог утримуються в таємниці від органів державної влади та вирішальне значення має вибір жертви, певні відомості про неї. При захопленні заручників особистість захопленої та утримуваної людини як заручника злочинців, як правило, не цікавить, а факт захоплення здійснюється демонстративно й широко афішується, у тому числі й у засобах масової інформації. Винні особи часто розголошують відомості про себе, умови звільнення заручників висувуються відкрито, в ультимативній формі [2, с. 205].

У випадку, коли захоплення особи як заручника вчинюється шляхом викрадення, то за наявності ознак, передбачених ч. 2 ст. 146 КК України, діяння кваліфікується за сукупністю злочинів, передбачених ч. 2 ст. 146 і ст. 147 КК України [5, с. 241-242].

Потерпілим від злочину, передбаченого ст. 146 чи ст. 147 КК може бути будь-яка особа, незалежно від соціального статусу чи вікового цензу. Однак кримінально-правова охорона осіб, які мають міжнародний захист, передбачена спеціальною нормою – ст. 444 КК. У випадку викрадення чи позбавлення волі особи, яка має міжнародний захист, якщо ці дії вчиненні організованою групою чи спричинили тяжкі наслідки, діяння мають кваліфікуватися за правилами сукупності злочинів, передбачених ч. 1 ст. 444 та ч. 3 ст. 146 КК України.

За ознакою об'єкта злочину захоплення заручників слід відмежувати від діянь, що містять ознаки посягання, передбаченого ст. 444 КК (злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист). Відповідні кримінально-правові норми співвідносяться між собою як загальна та спеціальна норми й за правилами вирішення даного виду конкуренції застосовується спеціальна, тобто ст. 444 КК. Проте, якщо винний, позбавивши волі потерпілого, що підпадає під захист зазначеної норми, вимагатиме від іншої особи, яка має міжнародний захист, або від держави чи міжнародної організації, які вона представляє, вчинити певну дію або утриматись від вчинення певної дії як умови звільнення потерпілого, вчинене міститиме ознаки захоплення заручників [6, с. 119].

Слід зазначити також щодо особливостей кваліфікації при викраденні людини, яке поєднане із заподіянням легких тілесних ушкоджень. Так, вирок, винесений щодо дій трьох осіб, котрі за попередньою змовою між собою, на другому поверсі магазину, маючи умисел на незаконне позбавлення волі та спричинення тілесних ушкоджень потерпілому гр. К. шляхом заподіяння страждань, що виразилося у спричиненні болю внаслідок фізичного впливу, нанесенні ударів кулаками рук та ногами у взутті в різні частини тіла потерпілого, заламуванні рук, проти волі останнього, позбавили його свободи пересування, примусово утримуючи поряд із собою, спочатку, ведучи з приміщення указанного магазину, потім – силою затягнули до вантажного відділення автомобіля, позбавивши його можливості вільно пересуватися та вибирати місце свого перебування, та примусово доставили до господарства із застосуванням сили – удару ззаду по правій нозі під колінний суглоб, примусили його стати на коліна і вибачитись перед особою. Тілесні ушкодження у виді синців повік обох очей, перенісся, правої скроневої та тім'яної ділянок, лівої тім'яно-скроневої ділянки голови, правого плеча, лівого передпліччя, правої гомілки та живота, що спричинені потерпілому гр. К, відносяться за ступенем тяжкості до легких тілесних ушкоджень. Суд зазначає, що обвинувачені діяли в даному випадку спільно, кожен із них мав умисел на позбавлення волі потерпілого та виконував конкретні дії на виконання загальної домовленості – шляхом позбавлення його волі доставити в інше місце, помістивши його в багажне відділення автомобіля, підпадають під ознаки складу злочину, передбаченого ч. 2 ст. 146 КК України. Також суд вбачав в їх діях склад злочину, передбачений ч. 1 ст. 125 КК України – умисне заподіяння потерпілому легкого тілесного ушкодження [7]. Із приводу підтвердженої судом кваліфікації існує два заперечення: по-перше, дії, пов'язані з захопленням та переміщенням особи в інше місце, утворюють склад злочину викрадення людини. Кваліфікація суду як незаконне позбавлення волі потерпілого могла бути в разі утриманням потерпілого в ізоляції, що не передувало переміщенню його з місця перебування до іншого місця; по-друге, нанесення легких тілесних ушкоджень було спричинено для подолання супротиву потерпілого при захопленні та подальшому переміщенні в транспортному засобі, тому додаткової кваліфікації за ст. 125 КК України не потребує.

Отже, слід зазначити, у випадках, коли насильницькі дії, що потягли за собою заподіяння тілесних ушкоджень, хоча й передували викраденню потерпілого, однак не були способом його вчинення, має місце реальна сукупність злочинів, передбачених відповідною частиною ст. 146 та відповідними статтями розділу II Особливої частини КК (статті 121, 122, 125 КК).

Якщо ж потерпілому умисно заподіяні тяжкі, середньої тяжкості чи легкі тілесні ушкодження безпосередньо під час незаконного позбавлення волі або викрадення людини, вчинене повністю охоплюється відповідними

частинами ст. 146 і додаткової кваліфікації за статтями 121, 122 чи 125 КК не потребують.

У юридичній літературі є ряд пропозицій та обґрунтувань до тлумачення поняття «тривалий час» і це питання є вкрай важливим для правозастосовчої практики. Наприклад, О.О. Володіна пропонує визначити «*викрадення, поєднане з триманням потерпілого понад сім діб*», що обумовлено наявністю резервних пристосовуючих можливостей, які проявляються при екстремальних діях, а потім відшувається вичерпування ресурсів організму [4, с. 172]. Автори підручника з кримінального права визначають тривалим часом термін понад три дні [8, с. 144], аргументуючи підвищеною вірогідністю розладів психіки потерпілого (зокрема, Стокгольмський синдром) та застосуванням комплексу заходів, пов'язаних із оголошенням у розшук, які проводяться у цей термін. На думку авторів науково-практичного коментарю до КК України, тривалий час визначається «принаймні кілька тижнів» [9, с. 355]. На нашу думку, найбільш доречним є аргументована пропозиція щодо тлумачення «протягом тривалого часу» – це понад три дні.

Захоплення заручника полягає у заволодінні іншою фізичною особою всупереч її волі із застосуванням насильства чи погрози насильства. Насильницький характер захоплення заручника проявляється підкоренням волі потерпілого винній особі, примушування заручника до тієї чи іншої поведінки.

Тримання заручника полягає в установленні контролю над особою, обмеження її вільного пересування всупереч її волі із застосуванням насильства чи погрози насильства.

Основним критерієм відмежування захоплення заручників є мета, яка є обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони захоплення заручників. Також слід врахувати, що при захопленні заручників винна особа посягає на пересічних громадян, міжособистісних стосунків між винним і потерпілим, як правило, не існує, тобто потерпілий випадково перебував у певному місці у певний час. У той же час при незаконному позбавленні волі або викраденні людини потерпілий цікавить винного персонально [6, с. 86].

Питання кваліфікації умисного вбивства при захопленні заручників визначалося у п. 7 постанови Пленуму Верховного Суду України від 07.02.2003 р. № 2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи»: дії особи, яка вчинила злочин, передбачений ст. 147 КК, і умисно вбила заручника, мають кваліфікуватися за ч. 2 ст. 147 (за ознакою спричинення тяжких наслідків) та за п. 3 ч. 2 ст. 115 КК. Така ж практика поширюється у разі умисного вбивства викраденої людини, коли дії винної особи необхідно кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ч. 3 ст. 146 (спричинення тяжких наслідків) і п. 3 ч. 2 ст. 115 КК (умисне вбивство викраденої людини).

У дослідженнях з кримінального права з приводу роз'яснення Пленуму Верховного Суду України є протилежні думки. Так, М.О. Акімов зазначає, що відповідне роз'яснення свідчить про подвійне інкримінування вчиненого. Кваліфікація за ч. 2 ст. 147 КК у подібному випадку неприпустима, оскільки

подвійне врахування обставин, що впливають на кваліфікацію (тобто тяжких наслідків), неможливе, оскільки зазначена сукупність злочинів виходить за межі тяжких наслідків захоплення заручників. Умисне ж вбивство, вчинене при захопленні заручників, дійсно не охоплюється його складом. Більш правильною буде кваліфікація за ч. 1 ст. 147 та п. 3 ч. 2 ст. 115 [6, с. 111].

У тому разі, якщо під час захоплення заручника потерпілому заподіяні тілесні uszkodження або щодо нього застосовувались інші насильницькі дії (побої, мордування, катування тощо), діяння винного слід кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ч. 1 ст. 147 КК України та відповідними частинами ст.ст. 125, 126 або 127 КК України [5, с. 242].

Фізичне або психічне насильство при вчиненні захоплення заручників і вимагання (189 КК України) застосовується до потерпілого чи третіх осіб (близьких родичів – адресатів вимог) з метою спонукання до виконання висунутих вимог, або залякування, або придушення опору. Відмінність відповідних складів у тому, що:

- при вимаганні певна вимога може бути пред'явлена лише потерпілому, тоді як при захопленні заручників – лише третім особам;

- при вимаганні винна особа вимагає передати чуже майно, або право на майно, або здійснити інші дії майнового характеру, а при захопленні заручників – вчинити певну дію або утриматись від вчинення певної дії (причому не завжди майнового характеру) [6, с. 115].

-вимога може виражатися у погрозі насильства як над потерпілим, так і над його близькими родичами; у ст 147 КК вчиняється захоплення або утримання потерпілого для спонукання до певних дій, в тому числі і близьких осіб.

Спільним є те, що погроза полягає у залякуванні з метою забезпечити вигідну поведінку для винного.

За об'єктивною стороною захоплення заручників подібне ще до піратства (ст. 446 КК), тим більше, що іноді перший злочин може бути логічним продовженням другого (якщо піратство вчинюється з метою захоплення заручників). Відрізнити перше від другого дозволяє діяння як обов'язкова ознака об'єктивної сторони цих посягань (піратство полягає у насильстві щодо пасажирів та екіпажу, їх пограбуванні та інших ворожих діяч, захоплення заручників – у захопленні або триманні особи з наступним спонуканням третіх осіб до вчинення або утримання від вчинення певної дії як умови її звільнення). Крім цього, обов'язковою ознакою піратства є місце вчинення злочину (відкрите море поза межами територіальних вод будь-якої держави), а захоплення заручників – є мета його вчинення (спонукання визначених диспозицією норми осіб до вчинення або утримання від вчинення певної дії як умови звільнення потерпілого) [6, с. 118].

Протишпавна вимога припинити займатися господарською діяльністю чи обмежити її, укласти угоду або не виконувати укладену угоду, виконання (невиконання), яка висловлена як умова звільнення заручник має отримати кримінально-правову оцінку за сукупністю ст. 147 та ст. 206 КК (Протидія законній господарській діяльності).

Якщо торгівлі людьми або іншій незаконній угоді щодо людини передувало таке діяння як викрадення людини, вчинене необхідно кваліфікувати за сукупністю за відповідними частинами статей 146 і 149 КК. У випадку використання особи при різних формах експлуатації людини, при яких вона утримується проти її волі в певному місці, яке вона не має змоги вільно залишити, додаткової кваліфікації за незаконне позбавлення волі не потребує.

Так, члени злочинного угруповання мали єдиний намір на вчинення неодноразових незаконних угод, об'єктом яких є людина стосовно громадян Ісламської Республіки Пакистан, пов'язаних із вербуванням, переміщенням, передачею з метою подальшої експлуатації їх праці у виробничому цеху по переробці каменю ТОВ «Лабро». Шляхом обману, використовуючи те, що потерпілі не орієнтувались в Україні та не знали мови, а також скрутний матеріальний стан останніх, пропонували громадянам Пакистану розпочати на території України власну підприємницьку діяльність. При цьому обіцяли допомогу в тимчасовому влаштуванні проживання, оформлення всіх необхідних документів, як для виїзду до України так і на території самої держави, стабільний, швидкий та досить великий прибуток в результаті здійснення підприємницької діяльності на території України. Після цього, ввівши в оману потерпілих та отримавши їх згоду на відправлення до України з метою працевлаштування, сприяли прибуттю останніх до м. Києва, де в подальшому, вводячи в оману потерпілих, як тимчасовий заробіток, для отримання першочергового капіталу з метою початку підприємницької діяльності, пропонували високооплачувану роботу з усіма належними умовами проживання та харчування у виробничому цеху по переробці каменю ТОВ «Лабро». Отримувавши згоду потерпілих, які не здогадувались про злочинні наміри членів організованої злочинної групи, нелегально влаштували їх на вказане підприємство та вчинили експлуатацію праці останніх. Члени організованої злочинної групи, позбавивши останніх можливості покинути роботу на підприємстві за власним бажанням, не надаючи належних умов проживання та харчування, не сплачували потерпілим обіцяних грошей за виконану ними роботу, а кошти здобуті в результаті експлуатації розподіляли між собою згідно попередньо обумовлених часток. Суд кваліфікував дії осіб за ч. 3 ст. 149 КК України за ознаками здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а також вербування людини, вчинене з метою експлуатації, з використанням обману, уразливого стану особи, щодо кількох осіб, повторно, організованою групою [10]. Отже, утримання потерпілих на території цеху, без можливості залишити територію підприємства за власним бажанням, охоплюється кримінально-правовою нормою, передбаченою у ст. 149 КК і додаткової кваліфікації як незаконне позбавлення волі не потребує.

Так, відсутність можливості покинути роботу на підприємстві за власним бажанням є не чим іншим як утриманням особи проти її волі, отже містить ознаки незаконного позбавлення волі. Однак кваліфікація суду є правильною, оскільки ці діяння повністю охоплюється ст. 149 КК і додаткової кваліфікації за ст. 146 КК не потребують.

Висновки. Вважаємо, що аргументів в теорії та практиці кримінального права більш ніж достатньо для потреби узагальнення особливостей кваліфікації злочинів проти волі честі та гідності у роз'ясненнях Вишого спеціалізованого суду з розгляду цивільних та кримінальних справ. Тим більше, що відповідні спроби мали місце і є ґрунтовні напрацювання щодо злочинів III розділу Особливої частини КК України.

Використані джерела:

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2013, 2015, 2016 - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=110381&libid=100820#
2. Політова А. С. Кримінально-правова характеристика злочинів проти свободи особи за законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / А. С.Політова. - К., 2007. - С. 241 с.
3. Архів Корабельний районний суд м.Миколаєва Справа № 488/3177/15-к.
4. Володіна О.О. Кримінальна відповідальність за викрадення людини (аналіз складу злочину) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / О.О.Володіна. - Х., 2003. - 181 с.
5. Кваліфікація злочинів : Навч. посіб. / За ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. - К. : Істина, 2010. - 430 с.
6. Акімов М.О. Кримінально-правова характеристика захоплення заручників за законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / М.О. Акімов - К., 2009. - 209 с.
7. Архів Березнівського районного суду Рівненської області в складі. Справа № 555/480/15-к.
8. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / За ред. О.О.Дудоров, Є.О. Письменського. Т.1 - Луганськ : Видавництво «Елтон -2», 2012. - 780 с.
9. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. - 4-ге вид., перероб. та допов. / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. - К.: Юридична думка, 2010. - 1288 с.
10. Архів Малинського районного суду Житомирської області Справа № 0614/3005/2012

Стаття надійшла до редколегії 20.01.2017

Гнетнев М. К., Сынгаевская И. В. О ключевых аспектах квалификации преступлений, предусмотренных статьями 146 и 147 УК Украины

В статье определены аспекты ограничения незаконного лишения свободы от похищения человека, захвата заложников, особенности квалификации при применении физического насилия с нанесением телесных повреждений; торговли людьми, которая сопряжена с принудительным содержанием лица; захват заложников и вопросы разграничения с пиратством, особенности квалификации противодействия законной хозяйственной деятельности как условия освобождения заложника.

Ценность исследования состоит в том, что это попытка определить особенности квалификации незаконного лишения свободы и похищения

человека, связанных со смежными преступлениями, одновременно является приглашением к дискуссии ученых и практиков с целью формулирования возможных рекомендаций и положений, разъяснений специализированного суда по этой категории дел.

Ключевые слова: *незаконное лишение свободы, похищение человека, захват заложников, торговля людьми, особенности квалификации преступлений.*

Gnetnev M., Singaivska I. About key aspects of crime qualification under 146 and 147 articles of the Criminal Code of Ukraine

The article is devoted to the key issues of crimes qualification, which are related with unlawful imprisonment and kidnapping. An offense, under art. 146 the Criminal Code of Ukraine belongs to the III section of the Code, which provided crimes against freedom, honor and dignity. The importance of this fundamental crime development and related training issues due to social danger of the crime, the hierarchy of values in society, considering which the structure of the Criminal Code built and increasing the number of such kind reported crime in Ukraine. Certain factors determine the relevance of the study and need to discuss controversial issues of crime qualification under art. 146 CC and adjacent crimes in academia.

The main material is structured, starting with the definition of social danger of the crime, with emphasis on design features of the crime, a detailed consideration of qualification disputes and bringing examples of forensic practice as illustrations skill errors or legal technology shortcomings of the current criminal law.

This article contains distinguishing aspects of illegal imprisonment from kidnapping; hostage, features skills in the use of physical violence causing bodily injury; trafficking, which combined with forced maintenance of a person; hostage-taking and its separation from piracy; features countering skills legitimate business activity as a condition for release of hostage.

The value of the study is to determine the features of illegal imprisonment qualification and kidnapping, associated with related offenses. This is a prompting for all scientists and practitioners to formulate possible recommendations and regulations of specialized court in clarification of such category cases.

Key words: *illegal imprisonment, kidnapping, hostage, human trafficking, features of the qualification.*

УДК 343.322

**О. В. Зайцев,
В. Р. Філіпенко**

ПЕРЕХІД НА БІК ВОРОГА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ АБО В ПЕРІОД ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ ЯК ОДНА З ФОРМ ВЧИНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЗРАДИ

Статтю присвячено аналізу переходу на бік ворога в умовах воєнного стану або в період збройного конфлікту. Піддано аналізу точки зору науковців, урахувано судову практику, розглянуто поняття «ворог», «перехід», «умови воєнного стану», «збройний конфлікт». Надано авторське бачення цієї форми державної зради.

Ключові слова: *перехід на бік ворога, збройний конфлікт, воєнний стан, ворог.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку нашої держави наявні антиконституційні прояви, що загрожують її суверенності,